

Muslimsk kultur och demokrati

- Från samband till förklaring

Steffen Ovdahl
Michael Wahman

Abstract

Denna uppsats behandlar ämnesområdet islam och demokrati. Studien är kvantitativ och innehåller 154 länder. För att närmare analysera dessa har vi använt oss av en multipel regressionsanalys .

Resultatet av denna analys är att vi inte med säkerhet kan bevisa att muslimsk kultur förklarar de muslimska ländernas demokratiska tillkortakommanden. Däremot har variablerna arabisk kultur, råvaruberoende, militärutgifter samt ekonomisk utveckling visat sig vara statistiskt signifikanta för demokrati.

Utifrån detta har vi velat spåra de kausala mekanismerna i förhållandet mellan demokrati och arabisk kultur ytterligare, och funnit att framförallt militärutgifter och det civila samhället är tänkbara mellanliggande variabler. Dessa är specifikt arabiska kausala mekanismer som inte gör sig gällande för den muslimska kulturen. Detta gör att resultaten har mycket gemensamt med Stepan och Robertsons tes om ”an arab more than a muslim electoral gap”.

Nyckelord: Arab, Demokrati, Komparativ, Kultur, Islam

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Teori och hypotes	2
1.2	Metod och material.....	3
2	”The Usual Suspects”	5
2.1.1	Ekonomisk utveckling.....	5
2.1.2	Råvaruutvinning	6
2.1.3	” An arab more than a muslim electoral gap”	6
2.1.4	Etnisk fragmentering	7
2.1.5	Globalisering	8
2.1.6	Militärutgifter	8
3	Analys	10
3.1	Analys av bakomliggande variabler	10
3.1.1	Kontroll för andra år	12
3.1.2	Återkommande trender i mätningarna och islams osäkra påverkan	13
3.2	På jakt efter kausala mekanismer	15
3.2.1	Det civila samhället	15
3.2.2	Kvinnans ställning.....	16
3.2.3	Sekularisering.....	18
3.3	Resultat av mellanliggande variabler	19
3.3.1	Det civila samhället.....	19
3.3.2	Sekularisering.....	20
3.3.3	Militärutgifter	23
3.3.4	Kvinnors ställning	24
4	Resultat	26
4.1	Några slutgiltiga brasklappar	28
5	Referenser	29
6	Appendix	31
6.1	Förteckning över muslimska länder	31
6.2	Tabeller.....	1

1 Inledning

Islams påverkan på demokrati och värderingar är en fråga som har intresserat västvärlden sedan de första orientalisterna. Det något mystifierande perspektiv dessa stod för har numera förbytts mot en mer nyanserad bild av den muslimska delen av världen. Det är idag ovanligt att hävda att islam skulle vara oförenligt med demokrati, även om framstående forskare såsom Samuel Huntington (1996: 170ff) betraktar islam som den huvudsakliga anledningen till den muslimska världens brist på demokrati.

Den empiriska verkligheten understödjer förförståelsen som säger att muslimska länder i allmänhet är mindre demokratiska än andra. Vid en snabb anblick av medelvärdet på Freedomhouse skalan mellan 1972 och 2003 finner man att muslimska länder uppnår det ytterst modesta värdet 5,4 att jämföra med icke muslimska länders medelvärde på 3,3 eller kristna länders medelvärde på 3,0.

Om man dessutom betraktar Freedomhouse kategoriseringar utifrån det minimala valdemokrati kriteriet, visar det sig att bara tio stycken, eller med andra ord, vart femte muslimskt land klarar dessa krav. Motsvarande andel för icke muslimska länder är fyra av fem.¹ Utav dessa tio länder är det 2005 bara tre (Indonesien, Mali och Senegal) som räknas till Freedomhouse mer krävande kategori ”free”.

		FH 05			Total
		fri	delv fri	ej fri	
ISLAM	nej	58	32	18	108
	ja	3	21	22	46
Total		61	53	40	154

Tabell 1

Det råder alltså ett bivariat samband mellan länder som har en låg grad av demokrati och muslimsk religiös tradition. Detta innebär emellertid inte att islam också är förklaringen till dessa länders svaga demokratiska prestationer. Vår ambition med uppsatsen är att undersöka om sambandet kan utökas till en förklaring. Frågeställningen för uppsatsen kommer därför att vara:

Kan muslimsk kultur förklara de muslimska ländernas låga grad av demokrati?

---

¹ 10 av totalt 49 länder med islam som dominerande religion länder fyller kraven för att kategoriseras som valdemokratier. Bland icke-muslimska länder är motsvarande siffra 109 av 138. (Lågt FH index innebär hög grad av demokrati och skalan sträcker sig mellan 1-7)

1.1 Teori och hypotes

Inspiration till frågeställningen och till vårt tillvägagångssätt (som redovisas i ett senare skede) kommer från Steven M Fishs artikel (2002) "Islam and authoritarianism". Fish kommer i sin storskaliga komparativa undersökning fram till att muslimsk kultur är en viktig förklarande variabel till låga nivåer utav demokrati. Den främsta anledningen till detta är islam tycks påverka kvinnans ställning i en negativ riktning. Fish kan dock inte hitta någon teoretisk förklaring till varför islam i sig skulle vara av ondo för jämställdhet mellan könen.

Vår teoretiska utgångspunkt är delvis hämtad från islamologerna Dale F. Eickelman och James Piscatori och belyser även en del av svårigheterna i Fishs resonemang. Den "muslimska världen" är en uppsjö av olika länder spridda över olika kontinenter, med differentierade politiska förutsättningar och med olika etno- kulturella traditioner. Vi menar att alla länder där islam är den dominerande religionen också i viss mån har en muslimsk kultur. Därmed inte sagt att de aktuella ländernas kultur helt och hållet är muslimsk. Exempelvis kan en stor del av Indonesiens kultur vara präglad av dess asiatiska och koloniala identitet. Medan Qatar möjligtvis har en kultur som är påverkat av sitt arabiska arv vars rötter sträcker sig tillbaka till tiden innan profeten eller någonting så nutida som sina nyfunna oljetillgångar. Vi tror att kontrollerat för andra "hårda" variabler (se sida 5ff) kommer det att visa sig att den kultur som är påverkad utav islam inte är anledningen till dessa länders demokratiska tillkortakommande.

Detta motiveras utifrån att många som skrivit om området menat att de religiösa urkunderna, koranen och sunnan inte skiljer sig från andra religiösa urkunder när det gäller förhållandet till demokrati. Det finns naturligtvis delar av dessa som kan ses som problematiska ur en demokratisk synvinkel, men det samma gäller för bibeln och andra religiöst centrala skrifter. Därför kan det bli ett problem i att överdikotomisera skillnaden på grundval utav att länder är muslimska eller inte (Eickelman et al 1996: 136ff). Ur denna teoretiska utgångspunkt följer nedanstående hypotes.

H1: Skillnaden mellan muslimska och icke muslimska länder med hänseende på demokrati går inte att förklara med hjälp av den oberoende variabeln muslimsk kultur. Den muslimska kulturens påverkan på demokrati kommer att försvinna vid kontroll för andra, för demokrati, oberoende variabler.

Den aktuella problemformuleringen betraktar vi som ett "fall av" kulturers påverkan på demokrati. Frågan uppenbarar sig därmed vilka möjligheter till generaliseringar uppsatsens resultat ger vid handen. Med tanke på studiens omfattning anser vi oss inte ha någon möjlighet att på ett trovärdigt sätt utreda hur muslimsk kultur förhåller sig till andra kulturer, vilket försvårar möjligheten att

säga någonting om andra kulturers eventuella påverkan på demokrati. Detta ser vi dock inte som något större problem då frågeställningen, enligt vår mening, i sig har en tydlig såväl inom som utomvetenskaplig signifikans.

1.2 Metod och material

Denna studie kommer att vara kvantitativ. Detta metodologiska val motiveras utifrån att den ovan redovisade frågeställningen befinner sig relativt högt upp på abstraktionsstegen (Lundquist, 1993: 64). Vi har således en ambition att kunna säga någonting om den muslimska kulturens påverkan på demokrati i allmänhet. Vi anser att detta syfte bäst genomförs genom att studera så många länder som möjligt. Vi kommer i stort att använda oss utav en totalurvalsprincip. Ett undantag kommer dock att göras. Empiriska studier har visat att det, med avseende på demokrati, finns differentierade förklaringar mellan extremt små och andra länder (Abootalebi: 2000: 15). Länder som har en befolkningsmängd mindre än 500. 000 kommer i denna undersökning därför att plockas bort.

Om vi betraktar uppsatsens underrubrik och texten inledningsvis framgår det att vi gör en åtskillnad mellan begreppen samband och förklaring. Enligt Esaiasson *et al* (2004: 73ff) är steget från samband till förklaring bland det mest centrala som görs i den samhällsvetenskapliga forskningen. För att detta skall kunna göras krävs dock att man a) kontrollerar för spuriösitet och b) undersöker om det existerar eventuella kausala mekanismer. Detta är en tankegång vi kommer att använda oss utav, mer konkret innebär det att: variabeln muslimsk kultur påverkar skillnader i demokrati, endast om dess statistiska signifikans kvarstår efter en kontroll utav bakomliggande och en analys utav mellanliggande faktorer. Detta är en tankegång, utifrån vilken resten utav studien kommer att disponeras.

Den kvantitativa metod som kommer att användas i dessa åtaganden är multipel regressionsanalys. I korthet innebär detta verktyg att man undersöker en oberoende variabels (i detta fall muslimsk kultur) effekt på den beroende variabeln (skillnader i demokrati). Detta görs kontrollerat för en rad andra, för demokrati, oberoende variabler. På så sätt anser man sig uppnå den muslimska kulturens isolerade effekt och förklaringskraft (Esaiasson et al, 2004: 407). Om den oberoende variabeln vid en sådan kontroll inte erhåller statistisk signifikans kan man inte med säkerhet heller hävda att den har betydelse för den beroende. Statistisk signifikans kommer alltså att vara det huvudsakliga verktyg med vilket vi avgör muslimsk kulturs men även andra förklarande faktorerers påverkan. För att

avgöra i vilken riktning ett sådant resultat går i kommer även Beta- koefficienten att tas i beaktande.

Det huvudsakliga material som kommer att användas är statistik ifrån Leif Johanssons databas Länder 06 och World Values Survey. Den engelske premiärministern Benjamin Disraeli (1804- 81) lär en gång ha sagt att: ”There are three kinds of lies: lies, damned lies and statistics.” (Lomborg 2001: 2) Att använda internationell statistik är alltid problematiskt, då värden ofta saknas eller är mindre tillförlitliga. Denna invändning gäller främst när det gäller mindre utvecklade länder. Tyvärr har vi inte haft något annat val, än att utifrån ett kritiskt förhållningssätt, acceptera dessa förutsättningar. All den statistik som är tillgänglig i Länder06 och World Values Survey måste trots allt ses som efter omständigheterna tillförlitlig.

Slutligen är det i denna inledning nödvändigt att redogöra för hur vi kommer att operationalisera studiens oberoende och beroende variabel. Om vi börjar med att se till muslimsk kultur så kommer detta operationaliseras utifrån antagandet om att: Det är mer troligt att en högre grad av muslimsk kultur existerar i ett land där islam är den dominerande religionen. Vi använder med andra ord en ”dummy variabel” och utav de aktuella 154 länderna räknas 46 som muslimska.²

En problematik med denna operationalisering är att den varken kvantitativt eller kvalitativt tar hänsyn till intensiteten i variabeln muslimsk kultur. Kvalitativt kan det ses som ett problem att den muslimska kulturen i exempelvis Turkiet med avseende på demokrati ses som jämnvärdig med den i Saudiarabien. Turkiet är en sekulär nation som söker inträde till EU, medan Saudiarabien styrs utav såväl Wahabism som Sharia lagar. Detta är dessvärre ett inneboende problem med den metod vi använder i uppsatsen. Vi menar emellertid att detta vägs upp utav den vinst som det medför att kunna studera ett större antal länder.

Kvantitativt hade vi gärna sett att det funnits en möjlighet att ta hänsyn till andel utav befolkningen som är muslimer, detta även i länder där Islam inte är den dominerande religionen. Ett intressant fall att studera hade exempelvis varit Indien, detta har dock rent tekniskt inte gått att lösa. Ur en pragmatisk synvinkel gör detta dock troligtvis ingen större skillnad för det framkomna resultatet.

Demokrati kommer att operationaliseras utifrån mätningar ifrån såväl Freedomhouse som Polity Score. Att använda dessa indikatorer i komparativa studier måste ses som allmänt vedertaget och vi anser därför inte att någon ytterligare motivering är nödvändig. Orsaken till att vi väljer att använda oss utav två index är för att vi vill kontrollera så att det framkomna resultatet verken är en effekt utav Freedomhouse liberala demokratitolkning eller Polity Scores institutionalism.

Med detta sagt är det läge att konkret motivera och förklara vilka bakomliggande variabler som kommer att användas i uppsatsen, vilket kommer att ske i nästa kapitel.

---

² Se appendix under ”förteckning över muslimska länder”

2 ”The Usual Suspects”³

Under denna avdelning kommer uppsatsens oberoende variabler med hänseende på demokrati att redovisas. Det huvudsakliga syftet med denna uppräknings är att redogöra för variablernas teoretiska grund och att motivera våra operationaliseringar.

I de fall då ett tydligt ”kausalitetsproblem” uppenbarar sig kommer vi att använda oss av principen om ”mest beständighet”. Denna innebär att den variabel som är mest svår förändrad även rimligtvis orsakar den andra (Esaiason et al, 2004: 75).

För övrigt vill vi upplysa läsaren om att en kontroll för korrelationen mellan de oberoende variablerna har gjorts och att detta inte i något fall har visat sig vara ett så stort problem att det är värt att diskutera.

2.1.1 Ekonomisk utveckling

Ekonomisk utveckling är i denna typ utav studier en mer eller mindre självklar förklarande variabel med en lång akademisk tradition. Trots att väldigt få författare i dag hävdar att ekonomisk tillväxt *per se* ger upphov till en demokratisk utveckling så har exempelvis Robert J. Barro (1999: 182) genom en storskalig komparativ studie pekat ut denna variabel som den enskilt mest betydelsefulla determinanten för demokrati.

Vilka kausala mekanismer gör sig då gällande i sambandet mellan ekonomisk utveckling och demokrati? Även fast det inom litteraturen inte kan hävdas råda någon konsensus i denna fråga, refereras det ofta till Seymour Lipsets tankegångar om att ekonomisk utveckling tenderar att leda till en välutbildad medelklass och en ökad sekularisering (Grugel, 2002: 47).

Vad gäller studiens operationalisering utav variabeln ekonomisk utveckling kommer vi att använda ett delvis annorlunda mått än vad Fish gör (Fish 2002:7). Denne väljer att operationalisera ekonomisk utveckling som BNP/capita. Allt fler överger detta mått vilket beror på den ovan redovisade insikten om att det främst är mjukare socio- ekonomiska faktorer som förklarar sambandet mellan demokrati och ekonomisk utveckling (Grugel, 2002: 50).

Studiens operationalisering utav ekonomisk utveckling kommer därför att baseras på FN:s HDI- index, vilket förutom ekonomisk tillväxt även tar hänsyn till medellivslängden och nivån utav läs- och skrivkunnigheten i det aktuella landet

---

³ Se filmen ”Casablanca” (1942)

(www.un.org). Även om vi anser detta mått är att föredra framför BNP/ capita är det inte att betrakta som heltäckande, exempelvis finns ingen dimension utav inkomstfördelning med i indexet, vilket enligt Abootalebi (2000: 14ff) även det har betydelse för demokrati. För att kunna kontrollera för denna faktor kommer vi även att använda Gini indexet som oberoende variabel.

2.1.2 Råvaruutvinning

En vanligt förekommande oberoende variabel som nämns för att förklara den muslimska världens låga grad av demokrati är att många länder är beroende av olja som dominerande inkomstkälla. Detta är någonting som både Fish och Donno et al tar fasta på i sina undersökningar.

Fish operationaliserar oljeproducerande länder som länder med medlemskap i OPEC. Han kommer till slutsatsen att oljeproduktion är en av de faktorer som får stor statistisk signifikans i att förklara demokratiskillnaden mellan den muslimska och den övriga världen (Fish, 2002: 12). Även Donno et al belyser oljeutvinning som en viktig bakomliggande variabel. De väljer dock att modifiera Fishs dummy variabel och mäter i stället hur stor del andel utav landets totala export som utgörs utav olja (Donno et al, 2004: 585).

I och med att denna variabel har visat sig ha en så pass stor betydelse är det viktigt att hitta en god operationalisering. Vi har valt att i stället mäta hur beroende landet är av råvaruutvinning. Detta mäts genom hur många procent av exporten som består utav en enda vara. Denna operationalisering gör att man även har möjlighet att fånga in andra typer av råvaruutvinning än endast oljeutvinning. Även om utvinning av olja har visat sig vara mer problematiskt än råvaruutvinning i allmänhet, återkommer även trenden tydligt i fall där andra enstaka naturresurser dominerar exporten. Genom att lyfta aggregeringsnivån i operationaliseringen på detta vis undviker vi således risken att utesluta fall som är utav betydelse för vår studie.

Intuitionen bakom att råvaruutvinning är hämmande för demokratisk utveckling är enligt Barro (1999: 164) att befolkningen i nationer med ekonomier som bygger på fysiskt arbete eller human kapital är mer benägna att kräva inflytande. Andra återkommande förklaringar är att råvarurika länder har möjlighet att ”köpa” stöd (t.ex. genom skattelättnader) av sina medborgare och kan skaffa sig militärt stöd från sin egen regim. Detta samtidigt som en tillväxt baserad på råvaruutvinning sällan får positiva sociala konsekvenser utanför den nationella ekonomiska eliten (Ross, 2001: 325ff).

2.1.3 ”An arab more than a muslim electoral gap”

Denna studies syfte är som bekant att utreda huruvida Islam kan hävdas förklara skillnader i demokrati. Inom ramen för detta forskningsområde är det dock av vikt att belysa att Stepan et al (2003: 38ff) kommit till slutsatsen att den muslimska

världens låga nivåer av demokrati främst är ett resultat av en kraftig underprestation hos de arabiska staterna. Detta resultat förklaras utifrån politiska och inte kulturella grunder och kan sammanfattas enligt följande. Politiska identiteter med avseende på den etablerade staten och dess institutioner har haft svårt att utvecklas eftersom dessa stater är relativt unga. Många av dessa stater är dessutom inblandade i militära konflikter där Israel/Palestina konflikten är den främsta gemensamma nämnaren för dessa länder. Vilket innebär att de spenderar en betydligt högre andel utav sin BNP på säkerhet än andra länder runt om i världen.

Enligt Stepan et al finns det alltså ett samband mellan arabiska länder och lägre nivåer utav demokrati, sambandet är dock spuriöst, förklaringskraften går inte att finna i variabeln arabisk kultur. Andra författare intar dock en motsatt ståndpunkt och framlyfter den arabiska kulturen som en förklarande faktor, vilket främst förstås utifrån att den arabiskt patriarkala familjestrukturen återspeglar sig i auktoritära styrelseskick samt i utformningen utav det civila samhället (Donno et al, 2004: 588).

Det vi är ute efter i den här variabeln är att se om problemet med demokratisering snarare är en effekt av en specifik arabisk kultur än en bredare muslimsk. När det gäller de arabiska ländernas politiska förhållanden, menar vi att dessa kontrolleras genom våra övriga oberoende variabler. Av denna anledning kommer den aktuella variabeln att benämnas som ”arabisk kultur”. Denna kommer vi att operationalisera genom att betrakta länder som är medlemmar av arabförbundet, antagandet här är det samma som vid operationaliseringen av ”muslimsk kultur” (se punkt 1.2).

2.1.4 Etnisk fragmentering

I en studie genomförd utav Adrian Karatnycky⁴ (2002: 9) kommer denne fram till resultatet att det existerar en påtagande skillnad vad gäller frihet och demokrati mellan mono- och multietniska stater världen över. Empirin har exempelvis inom ramen för denna undersökning givit vid handen att sannolikheten är tre gånger så stor att monoetniska stater är fria och demokratiska i förhållande till multietniska sådana. En viktig förklaring bakom detta går att finna i att politiken tenderar att vara tätt integrerad med etniska identiteter i sådana splittrade samhällen. Vilket dels gör det problematiskt för en kultur byggd på principer om samarbete att växa fram och dels så ökar risken för våldsamheter under sådana omständigheter (Grugel, 2002: 77ff).

Studiens operationalisering utav denna variabel utgår ifrån ett mått som tagits fram utav Alesina et al, vilket innebär att vi kommer att mäta sannolikheten mellan 0 och 100 % för att två slumpvis utvalda individer inte tillhör samma etniska gruppering.

---

⁴ Chefen för Freedom House

2.1.5 Globalisering

En fråga som är rimlig att ställa sig är huruvida sambandet mellan islam och låga demokrativärden är orsakat av att muslimska länder är mindre globaliserade än andra. Även om det inte råder någon koncensus angående huruvida globalisering främst har negativa eller positiva konsekvenser för demokrati, förekommer den senare åsikten oftare. Detta illustreras exempelvis av Schmitter som poängterar att den intensifierade globaliseringen främjar normen om demokrati, samt binder denna till olika mer eller mindre organiserade transnationella nätverk och sociala rörelser. Vilka i sin tur skapar tryck för en demokratisk utveckling (Grugel, 2002: 67).

Vi kommer att operationalisera globalisering utifrån ett index som mäter grad av globalisering år 2000. Detta index bygger på fem indikatorer: antal medlemskap ett land har i olika mellanstatliga organisationer, antal internationella konventioner som ett land har anslutit sig till, antal internationella icke- statliga organisationer som ett land genom sitt civila samhälle är anslutna till, andel av BNP som handeln utgör och hur stort inflödet utav utländska direktinvesteringar per invånare i ett land är. Detta index som är sammansatt utav Jonas Johansson är enligt vår mening det mest heltäckande i den databas som vi arbetar med. Vi är dock medvetna om att globaliseringen är ett väldigt komplext fenomen som inte fullständigt låter sig fångas i och med ovanstående fem stipulationer.

Slutligen bör det även konstateras att de kausala riktningarna mellan demokrati och globalisering inte är självklara. I grund och botten betraktar vi en världsomspännande process som den rådande globaliseringen som mer beständig och svårföränderlig än ett lands politiska styrelseskick. Dock har Tim Dunne även visat att det finns mekanismer i det demokratiska styrelseskicket som tenderar att göra länder mer globaliserade (Baylis et al, 2005: 198ff).

2.1.6 Militärutgifter

Litteraturen kring demokratisering nämner ofta militär inblandning som en försvårande faktor för ett lands demokratiska utveckling. Vad det är i den nämnda mekanismen som försvårar processen kan förklaras utifrån olika aspekter. Såväl negativa konsekvenser för det civila samhället som försvårande av utbyggandet av ett samhälles sociala service omnämns som orsaker till variabelns negativa konsekvenser (Adeola, 1996: 8ff).

I ett första steg kommer denna variabel att användas som bakomliggande. Eftersom det inte existerar något tydligt teoretiskt stöd för att muslimsk kultur skulle frambringa högre militärutgifter. Vi kommer i ett senare skede av uppsatsen även ha en ambition att undersöka den arabiska kulturens påverkan. I detta fall blir det mer relevant att betrakta variabeln som mellanliggande. Detta eftersom speciellt Israel/Palestina konflikten fått ett så stort kulturellt och symboliskt värde i den arabiska kontexten att denna sträcker sig utanför den rent politiska situationen (Eickelman 1996: 136ff).

För att få en bra operationalisering krävs en indikator som tar till vara på intensiteten i konflikten. En möjlighet är att se hur många av de senaste åren som landet befunnit sig i konflikttillstånd. Om man exempelvis tittar på åren 1975-2000 visar det sig att ett stort antal länder har befunnit sig i konflikttillstånd samtliga år. Bland dessa hittar vi exempelvis Ryssland, som framförallt på senare år haft konflikter med olika separatistiska stater. Med denna operationalisering förlorar man möjligheten till att betrakta intensiteten. Man kan exempelvis ifrågasätta hur mycket Rysslands möjligheter till demokratisering har försämrats av sina långdragna men också förhållandevis småskaliga konflikter.

Vi har istället valt att använda oss av militärutgifter som del av BNP. Detta är ett mått som har visat sig ha stor förklaringskraft för demokratisering. Stora militärutgifter innebär visserligen inte *per se* att landet befinner sig i en militär konflikt, (även om en stor samvariation troligtvis kan hittas) men den visar hur militären prioriteras gentemot andra statliga områden. Sociologen Francis O. Adeola menar att höga militära utgifter är en stor anledning till många utvecklings länders svårigheter att utveckla framförallt sina sjukvårds och utbildnings institutioner. (Adeola 1996: 8ff) I enlighet med moderniseringsteorin är dessa vitala funktioner vars kvalitet har en stark korrelation med demokrati.

3 Analys

Nu har vi äntligen kommit fram till den del av uppsatsen då vi får möjlighet att använda oss av alla de principer och metoder vi tidigare preciserat. Som nämnt i punkt 1.2 blir signifikans och betavärden avgörande för vilka resultat vi kan utläsa ur analyserna. Framförallt kommer ett signifikanstest att användas och för att stärka H1 krävs det att muslimsk kultur inte visar sig vara signifikant.

3.1 Analys av bakomliggande variabler

I vårt första steg lägger vi upp alla de oberoende variabler och beroende variabler som tidigare nämnts i uppsatsen. De oberoende var arabisk kultur, etnisk fragmentering, HDI, GINI, globalisering, militärutgifter⁵, muslimsk kultur och råvaruberoende. Medan de beroende variablerna var medelvärdet på Freedomhouse skala för ”political” och ”civil rights” samt Polity Score. Utifrån dessa kommer vi att testa den hypotes som har fastslagits inledningsvis.

Vi har försökt att i den utsträckning som det är möjligt att använda statistik som är tagna fem år innan den beroende variabeln. För att en variabel skall kunna påverka en annan är det naturligtvis rimligt att den oberoende variabeln kommer före i tid (Esaiason et al 2002: 73). När det gäller vissa av de statistiska måtten finns det emellertid bara ett relevant mått att utgå ifrån. Detta gäller måtten för arabisk kultur, etnisk fragmentering, Gini, globalisering, muslimsk kultur och råvaruberoende.⁶ I den konkreta analysen menar vi dock inte att detta blir något större problem. Vad gäller arabisk och muslimsk kultur är dessa synnerligen beständiga mått, detta är även fallet (om än i mindre grad) när det gäller råvaruberoende. Måtten för Gini och globalisering är visserligen mått som troligtvis förändras i en förhållandevis snabb takt. För de mått som vi kommer att använda kommer dessa dock att ligga i en, enligt vår mening, acceptabel närhet till det aktuella året.

I den första körningen använder vi ett mått från polity år 2000 (som är de senaste mått som är tillgängligt i länder 06 databasen). För att analysen skall anses

---

⁵ Militärutgifter tagna från 1996

⁶ Gini 1995-1998, Globalisering 2000, råvaruberoende 1983

vara trovärdig, kräver vi att den sammanlagda adjusted R square⁷>0,5. Adjusted R square för den aktuella analysen är 0,63.

Model		Beta	Sig
1	(Constant)		,012
	Arabisk kultur	,356	***,000
	Etnisk fragmentering	-,109	,234
	Gini	,069	,369
	Globalisering	-,033	,768
	HDI.	,438	** ,001
	militärutgifter	-,294	** ,001
	Muslimsk kultur	-,027	,762
	Råvaruberoende	-,173	*,027

Tabell 2
a beroende variabel: Polity score 2000 (-10 till 10)

*p< 5%

**p< 1%

***p<0,1%

För att en oberoende variabel skall ses som signifikant⁸ kräver vi att den skall ses som signifikant på en 5% nivå, vilket ofta är den gräns som används (Wahlgren 2005: 78). Som man kan utläsa av tabellen ovan finns det fyra oberoende variabler som enligt vår standard kan betraktas som signifikanta. Dessa är arabisk kultur, HDI, militärutgifter och råvaruberoende, där arabisk kultur får en mycket säker signifikans. Medlem i arabförbundet är kodat som 1 och icke medlem i arabförbundet är kodat som 2. Beta coefficienten⁹ för arabisk kultur är 0,356. Ett högre värde på variabeln arabisk kultur (d.v.s. landet är inte arabiskt) ger alltså ett högt värde på polity score. Med andra ord är det alltså i enlighet med ovanstående analys negativt för ett lands polity score att vara en medlem av arabförbundet. På samma sätt missgynnar höga militärutgifter och ett högt råvaruberoende demokrati medan ett högt HDI gynnar ett högt polity score index på en statistiskt signifikant nivå. Ingen av dessa resultat kan ses som särskilt förvånande och står i linje med vad tidigare forskning i området har kommit fram till.

Mer anmärkningsvärt är kanske att muslimsk kultur¹⁰ i den aktuella analysen är långt ifrån statistiskt signifikant och uppvisar bara en obetydligt negativ effekt för polity score värdet. Att anförtra sig till en mätning är naturligtvis alldeles för osäkert. Det är även viktigt att använda andra demokrati mått än polity score som endast tar till vara på institutionella förhållanden (www.cidcm.umd.edu). Vi tänker därför även använda freedomhouse index som beroende variabel. Dessa

⁷ Andel förklarad varians, alltså i vilken utsträckning de oberoende variablerna förklarar den beroende. (Wahlgren 2005: 98)

⁸ Visar sannolikheten för att slumpen har orsakat om b- värdet är < eller <0. Signifikans omskrivs i skriven text med p (Esaiasson et al 2002:408)

⁹ Visar i vilken utsträckning förändringar i den aktuella variabeln förändrar värdet på den beroende. Värdena på beta koefficienten sträcker sig mellan +1 till -1 (Esaiasson et al 2002: 407 f)

¹⁰ Kodat som 0=nej och 1=ja

mäter även vid sidan av de politiska rättigheter de civila . Av denna anledning finns det anledning att tro att den beroende variabeln Freedomhouse skulle ha större chans att få ett signifikant och betydande utslag på faktorn muslimsk kultur än Polity Score. En ofta förekommande föreställning är nämligen att muslimska länder skulle vara mer oförmögna att leverera civila rättigheter än politiska (Price 1999: 157ff). Det Freedomhouse index som vi använder nedan är indexet från 2005.

Model		Beta	Sig
1	(Constant)		,012
	Arabisk kultur	-,345	***,000
	Etnisk fragmentering	,114	,232
	Gini	,054	,496
	Globalisering	-,276	*,021
	HDI.	-,218	,120
	militärutgifter	,101	,209
	Muslimsk kultur	,072	,432
	Råvaruberoende	,183	*,032

Tabell 3

a beroende variabel: Medelv pol rights/civ liberties 2005

*p< 5%

**p< 1%

***p<0,1%

Adjusted R square: ,602

Den stora skillnaden mellan Polity Score mätningen är att HDI och militärutgifter inte längre får signifikanta resultat men däremot globalisering. Arabisk kultur fortsätter att vara statistiskt signifikant och ha en negativ påverkan¹¹ på ungefär samma nivå som i Polity mätningen det samma gäller för råvaruberoende. Muslimsk kultur fortsätter, liksom tidigare att vara insignifikant. Det kan även vara värt att nämna att de skillnader som Price nämner mellan Freedomhouse och Polity inte framkommit här. Det går emellertid inte att på grundval av detta utsluta att det förekommer en skillnad, då mätningarna skiljer sig fem år i tiden.

3.1.1 Kontroll för andra år

Vi vill dock försäkra oss om att dessa mätår är representativa för de senaste fem åren och vi gör därför även likadana mätningar för två andra år; 2003 och 2001. Även här använder vi Freedomhouse index som beroende variabel. Dessa visar liknande men inte identiska resultat som de ovan nämna mätningarna.

---

¹¹ Lägg märke till att ett lågt värde på freedom house skalan (i motsats till polity score) indikerar en hög nivå av demokrati

När den beroende variabeln ändras till 2001¹² och de oberoende variablerna justeras för att i bästa möjliga mån anpassas till detta år visar sig Arabisk kultur, HDI, militärutgifter och råvaruberoende vara statistiskt signifikanta. De erhåller även Beta värden som överensstämmer med vår teoretiska förförståelse. Värt att poängtera är att muslimsk kultur inte heller denna gång visar sig vara signifikant, även om den ligger betydligt närmre än i tidigare mätningar och $p=0,085$.

För året 2003¹³ fortsätter Arabisk kultur, HDI, militärutgifter¹⁴ och råvaruberoende att vara statistiskt signifikanta. Mer förvånande är dock att muslimsk kultur för första gången i de fyra mätningarna får statistisk signifikans med $p=0,035$ och beta: 0,162. I det här fallet uppvisar alltså muslimsk kultur en statistiskt signifikant negativ påverkan för demokrati. Värt att notera är även att arabisk kultur ger även i den här mätningen ett större utslag än muslimsk med beta: -0,259 och $p=0,01$

3.1.2 Återkommande trender i mätningarna och islams osäkra påverkan

Denna studies huvudsakliga frågeställning lyder enligt följande: Kan muslimsk kultur förklara de muslimska ländernas låga grad av demokrati? Vilka svar har våra fyra mätningar givit på denna fråga? Endast i en av våra fyra mätningar ger muslimsk kultur signifikant utslag för demokrati. Detta är när Freedomhouse index från 2003 används som beroende variabel. I de övriga två Freedomhouse mätningarna och när man använder Polity Score saknas signifikans. Visserligen indikerar beta- värdena i alla analyserna att muslimsk kultur påverkar demokrativärdena i negativ inriktning. Men med dessa resultat råder det en väldigt stor osäkerhet kring i vilken utsträckning islam påverkar demokratiskillnader. Mer konkret anser vi att vi utifrån dessa resultat inte kunnat bevisa att muslimsk religiös tradition faktiskt förklarar den muslimska världens låga grad utav demokrati.

Vi har även gjort andra mätningar längre bak i tiden med liknande resultat. Islam får genomslag i vissa mätningar men i andra saknar variabeln signifikans. Därmed har vi även stärkt uppsatsens hypotes och teori som belyste vikten av att inte överdikotomisera skillnaden mellan muslimska och övrig kultur med avseende på demokrati.

Nästa fråga av intresse blir då att sammanfatta hur resultatet blev för de övriga variablerna. Detta är visserligen inte av primärt intresse för den aktuella frågeställningen, det är dock betydelsefullt för uppsatsens fortsättning (vilket kommer att framgå nedan).

---

¹² Se appendix tabell 4

¹³ Se appendix tabell 5

¹⁴ Militärutgifter från 1996

När det gäller vissa variabler pekar resultaten åt samma håll i andra fall sprider sig utfallet. Två variabler, Arabisk kultur och råvaruutvinning har visat sig signifikanta i samtliga mätningar. På samma sätt har varken Gini index eller etnisk fragmentering fått statistisk signifikans i någon av de fyra analyserna.

Vad gäller HDI som är vår operationalisering på ekonomisk utveckling är denna troligtvis den teoretiskt mest betydelsefulla variabeln, då den länge har betraktats som en av de viktigaste determinanterna för demokrati (Barro 2006: 158). HDI har trots detta inte fått signifikans i alla våra mätningar. När vi använder Freedomhouse index från 2005 som beroende variabel klarar variabeln inte vår gräns på $p > 0,05$. HDI klarar emellertid denna i tre av fyra analyser och både när Freedomhouse och Polity Score används som beroende variabel. Vi bedömer därför att den genomgående trenden är att detta är en signifikant variabel. Detta gäller dock inte för globalisering som precis som muslimsk kultur endast fick signifikans i en mätning.

En uppenbar problematik i förhållande till uppsatsens frågeställning blir den arabiska kulturens stora statistiska genomslag. Samtidigt som den arabiska kulturen är "arabisk" är den i delar även "muslimsk". Frågan uppenbarar sig därmed: Hur vi med säkerhet kan veta att det inte är det muslimska i den arabiska kulturen som orsakar den negativa påverkan på demokrati? Grunden för vår slutsats i denna fråga är att vi genomgående använt oss utav multipel regression och således kontrollerat den arabiska kulturens påverkan för den muslimska. Detta föranleder oss att tro att det är något specifikt arabiskt till skillnad det generellt muslimska som givit upphov till variationen i den beroende variabeln (demokrati)

Som nämnt i inledningen krävs en spårning utav kausala mekanismer för att man skall kunna gå från samband till förklaring. I detta läge finns det ingen mening i att leta efter mellanliggande variabler i den muslimska kulturen då vi inte funnit någon säker signifikans. Ett sådant förförande hjälper oss dock att stärka resultatet om den arabiska kulturens specifika påverkan. I uppsatsens nästa steg kommer vi alltså att leta efter mellanliggande variabler för arabisk kultur och demokrati. Det vi är ute efter är att finna kausala mekanismer som påverkas utav arabisk kultur men inte muslimsk. En sådan upptäckt hjälper oss att besvara frågan vad det är i det specifikt arabiska, åtskilt från det muslimska, som påverkar demokrati negativt.

Konkret kommer denna sökning därför att innehålla både arabisk och muslimsk kultur som oberoende variabler. Vi vill naturligtvis även kontrollera för andra möjliga förklarande faktorer, här kommer vi att få nytta av vårt tidigare arbete. Vi vill begränsa antalet variabler då detta ökar tillförlitligheten i den multipla regressionsanalysen (Esaiasson et al 2002: 414) och vi kommer därför endast att använda de som vi i den tidigare analysen fann var signifikanta för demokrati. Det vill säga HDI och Råvaruberoende.

I och med vår riktningförändring kommer även militärutgifter att plockas bort som oberoende variabel. Detta beror inte på att vi menar att denna saknar signifikans. Tvärtom har den visat sig signifikant i tre av mätningarna. Som vi kunde se under 2.1.6 finns det anledning att snarare betrakta denna som mellanliggande när man undersöker arabisk kultur. Sammanfattningsvis kommer alltså vår fortsatta analys att bestå av de oberoende variablerna *arabisk kultur*,

HDI, muslimsk kultur och råvaruberoende. De nya beroende variablerna som ses som mellanliggande kommer att redovisas i nästa stycke.

3.2 På jakt efter kausala mekanismer

Detta avsnitt kommer i mångt och mycket att påminna om det som vi döpt till ”the usual suspects”. Precis som i det avsnittet kommer teoretisk grund och operationaliseringar att behandlas. För att en variabel skall undersökas som mellanliggande krävs det förutom en koppling till demokrati även en teoretisk koppling till arabisk kultur.

3.2.1 Det civila samhället

Det civila samhällets betydelse för den demokratiska staten kan på en konkret nivå förklaras utifrån att det bidrar till att skapa socialt kapital, vilket effektiviserar statens institutioner, att det reproducerar demokratiska normer samt att det kontrollerar statsmakten och bidrar till att lösa konflikter (Grugel, 2002: 94). Ett teoretiskt orsakssamband kan således skönjas där det civila samhället förbättrar länders nivåer utav demokrati. Det är dock viktigt att poängtera att det i relationen mellan dessa båda variabler råder ett visst tvivel angående kausaliteten. Michael Walzer har exempelvis påpekat att: ”only a democratic state can create a democratic civil society; only a democratic civil society can sustain a democratic state.” (Hashmy 2002: 40) Författarnas ställningstagande vad gäller denna problematik går dock att hämta utifrån den kausalitetsprincip om beständighet som redovisades tidigare. Utifrån denna anser vi att kulturer om politisk deltagande bör ses som mer svårföränderligt än politiska styrelseskick. Trots att en interaktion kan hävdas råda mellan de båda variablerna kommer således det civila samhället i huvudsak att betraktas som en förklarande variabel till demokrati.

Hur bör man då förstå kopplingarna mellan det civila samhället och den arabiska kulturen. Enligt författaren Ernest Gellner (1994: 28) har den arabiska kulturen en negativ effekt på det civila samhället. Detta förklaras utifrån politikens och religionens sammanlinkande roll i de arabiska samhällena. Vilket i sin tur innebär att religiösa frågor blir politiska. Således får Ulaman (vilket är en benämning utav de skriftlärd) en central granskande och kontrollerande roll. Detta är fallet inom såväl sekulära som religiösa arabiska stater. I förlängningen bidrar dock denna upphöjda position till att markant försvåra framväxten utav andra religiösa såväl som politiska intresseorganisationer (Kelsay 2002: 30 f)

Slutligen behöver vi redogöra för arbetets operationalisering utav det civila samhället. Vi är medvetna om att detta är en mycket problematisk uppgift. Genom att mäta antalet NGO:s i ett land anser vi dock att vissa fingervisningar är möjliga.

Denna indikator har sin grund i Tocquevilles idéer och baseras på en teori där det civila samhället betraktas som en organiserad och frivillig del utav samhället, vilken distinkt skiljer sig ifrån staten och marknaden. Exempel på sådana organisationer är: fackföreningar, religiösa föreningar och branschsammanlutningar.

Vi är medvetna om att denna operationalisering endast tar hänsyn till antal organisationer och inte till dess karaktär. Huruvida organisationerna i fråga är ”bonding” eller ”bridging”, vilket visat sig betydelsefullt för det civila samhällets påverkan på demokrati, tas exempelvis inte i beaktande (Edwards, 2004: 20ff). En sådan operationalisering tar inte heller hänsyn till informella sammanslutningar och vardagliga kontakter, som även de påverkar den samhällsliga utvecklingen (Varshney, 2001:363). Utifrån rådande tekniska och tidsmässiga förutsättningar är detta dock den mest genomarbetade variabel vi har att tillgå.

Slutligen bör det poängteras att det alltid existerar en problematik i att överföra begrepp med djupt västerländska traditioner på andra kontexter, dock anser vi att det blir mycket svårt att utforma den aktuella problematiken på något annat vis.

3.2.2 Kvinnans ställning

De kausala mekanismerna i sambandet mellan kvinnans ställning i samhället och demokrati är oerhört svåra att klarlägga. Att där existerar ett samband mellan en god ställning för kvinnor i olika delar av samhällslivet och en hög grad av demokrati är empiriskt bevisat. Vad som är hönan och ägget i sambandet är dock oklart. Är det en hög grad av demokrati som genom sina civila och politiska rättigheter banar vägen för en förbättring av kvinnors situation? Eller är det en ökad inkludering av kvinnor i samhällslivet som skapar förutsättningar för demokratiska framsteg? (Inglehart et al: 2002) Detta är en fråga som är avgörande för hur man skall kunna använda kvinnors ställning som en oberoende variabel när man gör studier som är inriktade på frågor som kretsar kring demokrati. I detta fall blir det svårt att luta sig mot vår för uppsatsen vägledande princip om det mest beständiga, detta eftersom det naturligtvis inte är helt oproblematiskt att svara på om kvinnans ställning i samhället är mer beständigt än ett lands demokratiska nivå. Man kan även tänka sig att kausalitetspilarna går i bägge riktningar. Ingelhart et al (2002) har gjort en större komparativ värderings undersökning av olika länder och skriver i denna

“Although democratic institutions existed long before gender equality, at this point in history, growing emphasis on gender equality is a central component of the process of democratization.

Support for gender equality is not just a *consequence* of democratization. It is part of a broad cultural change that is transforming industrialized societies and bringing growing mass demands for increasingly democratic institutions.”

(Ingelhart et al 2002:321)

Dessa menar alltså att även om demokrati kan uppstå utan att kvinnan har en stark ställning, så gynnar en utveckling av kvinnans ställning framväxten av demokratiska institutioner. Med detta som teoretisk utgångspunkt menar vi att det är rättfärdigat att precis som Fish (2002) använda kvinnans ställning som den oberoende variabeln till demokrati. Även om vi absolut inte utesluter att det finns en kausalitets kedja som kan röra sig i båda riktningarna. Trots att man kan föreställa sig att demokrati skapar bättre förutsättningar för jämlikhet mellan könen är det vår mening att det givet vår teoretiska utgångspunkt blir ytterst problematiskt att inte inräkna kvinnans ställning som en möjlig förklaring till grad av demokrati.

Steven M Fish (2002: 24 ff) kommer i sin artikel fram till att kvinnans ställning är den huvudsakliga kausala mekanismen som sammanlänkar muslimska länder med en låg grad av demokrati. Han finner emellertid inget teoretiskt stöd i koranen eller sunnan som skulle särskilja den muslimska kulturen från andra med hänseende på kvinnans ställning. Donno et al (2004:588) har dock visat att arabisk kultur har visat sig signifikant för kvinnans ställning, detta förklaras genom att det i arabiska länder existerar en patriarkal kultur som skiljer sig från andra. Det blir därför intressant utifrån denna teoretiska grund att se om arabisk kultur blir signifikant för kvinnans ställning och om muslimsk kultur fortsätter att vara signifikant kontrollerat för arabisk.

Vår ambition är att skapa operationaliseringar som tar hänsyn till olika delar av kvinnors samhällliga position. Vi kommer därför att använda oss av operationaliseringar som tar hänsyn till sociala, ekonomiska och politiska förhållanden för kvinnan. Precis som demokrati så är kvinnlig jämställdhet ett relativt begrepp. En demokratisk konstitution behöver inte med nödvändighet leda till demokrati, likväl behöver inte jämställda institutionella förhållanden leda till jämställdhet i praktiken. Därför kommer vi precis som Fish att använda icke institutionella indikatorer. Fish använder sig bland annat av Gender empowerment measure (GEM), detta är ett bra mått för att täcka in politiska och ekonomiska aspekter (Human development report 2005). En del av indexet är andelen av parlamentsledamöterna som är kvinnor. Därför blir det naturligtvis onödigt och även delvis felaktigt att använda detta mått igen. Förutom GEM krävs det även mått för sociala indikatorer. Förutom de mått som Fish använder (läskunnighet och kvinnor som andel av befolkningen) vill vi även tillföra en operationalisering som sätter fokus på kvinnors ställning inom familjen. Därför kommer vi att använda familjestorlek som indikator. Sociologen R El-Ghannam menar att just kvinnans stora förpliktelser gentemot familjen, som är en följd av en hög fertilitet är den största förklaringen till kvinnans marginaliserade ställning i samhällslivet i den arabiska kontexten (El-Ghannam 2003: 23ff).

Alla de operationaliseringar vi använt är indikatorer. Det finns givetvis inga kvantitativa mått på kvinnans ställning *per se*. Vi hävdar dock att man genom dessa mått kan få goda fingervisningar om skillnader mellan länder ur ett gender perspektiv. Detta kräver emellertid att skillnaden mellan värdena är signifikanta och att dessa i stort pekar i samma riktning.

3.2.3 Sekularisering

I en nyligen genomförd studie utav Tessler *et al* (2005: 91f) visar de på hur invånare i arabiska länder uppvisar ett relativt lågt stöd för sekularisering, i meningen åtskillnad mellan religion och politik. Hur kan man förstå denna slutsats? Två förklaringar har givits i den aktuella litteraturen: a) Under en längre tid har begreppet sekulär i den muslimska kontexten sammanblandats med ateism. Att anta en sekulär hållning har därför varit att likställas med att lämna Islam och att avsäga sig den religiösa tron och dess traditioner. Denna utveckling beror enligt Ansary (1999: 19) på en missförståelse och är därför inte orsakat utav islam *per se* och har betydligt försvårat de muslimska samhällenas möjlighet till sekularisering.

b) En alternativ förklaring går att finna i det faktum att sekulära eliter i många arabiska länder aktivt motarbetat den sekulära oppositionen men inte den religiösa. Detta mönster är exempelvis tydligt i Egypten och Marocko men sträcker sig även över större delar utav den muslimska världen. Genom detta förfarande har de styrande lämnat politiskt islamistiska grupperingar som de ända legitima kritiska rösterna (Volpi, 2004: 1064ff). Detta är vidare en situation som enligt vår mening, även den skulle kunna fungera som en tänkbar förklaring till låga nivåer utav sekularisering i de arabiska staterna.

Om vi vidare betraktar sekulariseringens effekter på demokrati finns en rad studier inom ramen för moderniseringsteorin. Enligt författare såsom Lipset är sekularisering en utav många processer som uppstår i och med att samhällen moderniseras och som vidare utövar en positiv påverkan på demokrati. Det bör dock påpekas att ovanstående teoribildning har fått kritik för att vara såväl etnocentrisk som ahistorisk i det att den främst beskriver västerlandets väg mot demokratisk utveckling (Grugel, 2002: 47ff). Kritik har således framförts angående hur adekvat detta synsätt är i beskrivandet utav exempelvis demokratisering i den muslimska världen.

Innan vi slutligen redogör för arbetets operationalisering av denna variabel bör det kommenteras att ovanstående teoretiska kopplingar till viss del är kopplade till islam i allmänhet och inte den arabiska kulturen i synnerhet. Vi anser dock att det utifrån detta förfarande kan hävdas existera en teoretisk grund och ett intresse för att undersöka denna faktor för den arabiska världen, speciellt i kontroll för muslimsk kultur. Vi kommer att operationalisera sekularisering utifrån följande två frågor ur World Value Survey: a) "Religious leaders should not influence how people vote?" b) "Politicians who don't believe in God are unfit for public office?"

Orsaken till att vi valt att använda dessa båda frågor är att de dels fångar in en aktiv påverkan utav religionen i den politiska vardagen och dels för att de hade flest antal respondenter. Även fast WVS är en internationellt väl respekterad forskningsorganisation bör det påpekas att vi är medvetna om att det kan existera validitetsproblem i den framtagna empirin. Helt säker kan man inte vara på att de aktuella respondenterna talar sanning. Frågetecken kan även riktas mot hur kulturellt överförbara vissa ord och betydelser är?

3.3 Resultat av mellanliggande variabler

3.3.1 Det civila samhället

Nedan kommer vi att för varje mellanliggande variabel att definiera en hypotes. Dessa kommer att vara korta sammanfattningar utav de teoretiska förståelser som framkommit i studiens olika variabelbeskrivningar. Syftet med detta är att underlätta läsningen. I detta fall lyder hypotesen enligt följande:

H2: Arabisk kultur har en betydande negativ påverkan på antal medlemskap i NGO: s

Om vi betraktar tabell 6 nedan ser vi att empirin stödjer den aktuella hypotesen.

Model		Beta	Sig
1	(Constant)		,000
	Arabisk kultur	,232	**,005
	HDI	,681	***,000
	Muslimsk kultur	,111	,194
	Råvaruber oende	-,212	**,002

Tabell 6

a Dependent Variable: Antal medlemskap i NGO:s 2000

*p< 5%

**p< 1%

***p<0,1%

Adjusted R square: , 590

P värdet för arabisk kultur är 0,005 och den tillhörande Beta kolumnen är positiv¹⁵. Detta är vidare ett resultat som orsakas utav något i den arabiska kulturen som inte direkt har med islam att göra. Denna variabel erhåller nämligen P värdet,194. Intressant och tvärtemot våra förväntningar har dessutom variabeln muslimsk kultur en positiv Beta kolumn, vilket indikerar att denna faktor faktiskt gynnar antal medlemskap i NGO: s¹⁶. Denna upptäckt är dock inte statistiskt säkerställd. Andra faktorer som visat sig vara av betydelse i ovanstående analys är HDI och råvaruber oende. Vidare befinner sig Adjusted R square på en nivå > 0,5, vilket innebär att detta resultat bedöms som tillförlitligt.

Detta innebär inte i sig självt att vi funnit en mellanliggande variabel, eftersom en sådan även måste påverka demokrati. För att undersöka detta blir vi

---

¹⁵ Arabisk kultur kodat som 1, icke arabisk kultur kodat som 2.

¹⁶ Icke- muslimsk kultur kodat som 0, muslimsk kultur kodat som 1

tvungna att kolla för vilken korrelation som råder mellan NGO: s och demokrati¹⁷. En sådan kontroll visar att r med avseende på Freedomhouse är -0.637 och för Polity Score är motsvarande siffra 0.566. Detta bedömer vi som högt och vi anser därför att vi ytterligare kunnat klargöra kausaliteten mellan arabisk kultur och skillnader i demokrati.

3.3.2 Sekularisering

Nedan kommer vi att analysera frågan om den arabiska kulturen påverkar graden av sekularisering. Vi kommer att utgå ifrån data från World Value Survey, som inte ingår i databasen Länder 06. Detta innebär att vi har mindre sofistikerade statistiska metoder till vårt förfogande. Ett urval av länder som kan undersökas blir därför nödvändigt.

Följande urvalskriterier kommer att tillämpas: a) De aktuella fallen måste ha en befolkningsmängd över 500.000 invånare (se motivering under punkt 1.2) b) Länderna kommer att befinna sig inom intervallet 500- 800 på FN: s HDI- Index, vilket är en kategori som benämns såsom ”middle- income countries” (www.un.org). Denna kontroll motiveras utifrån att Inglehart (2005: 4ff) belyst att nivå utav ekonomisk utveckling, samt kultur är de två huvudsakliga determinanterna bakom ett lands nivå utav sekularisering. Genom en sådan kontroll anser vi oss således i en högre utsträckning kunna isolera den arabiska kulturens specifika påverkan. c) Länder med ett post- kommunistiskt arv¹⁸ kommer inte heller att tas med i analysen. Detta eftersom starka samband har uppvisats mellan sådana och grad utav sekularisering (Inglehart: 2005: 8).

Efter dessa avgränsningar finns det i World Value Surveys databas (från åren 1997 – 2004) information om 16 länder. Utifrån vår förförståelse förväntar vi oss följande resultat:

H3: Arabiska länder är mindre sekulariserade än muslimska länder. Denna skillnad blir dessutom ännu större om man jämför arabiska och icke- muslimska länder.

De kriterier som gäller för att vi skall kunna verifiera hypotesen är: Att det mellan såväl den arabiska och muslimska kategorin som den arabiska och icke- muslimska grupperingen bör existera en åtskillnad på 20% i den sammanlagda andel respondenter som besvarar frågorna med ”agree” och ”agree strongly”. Denna nivå bör vidare uppnås vid båda frågorna. Efter denna redogörelse visas

---

¹⁷ Se Appendix, tabell 7

¹⁸ Se Appendix tabell 12-15

nedan hur fem arabiska länderna besvarat de operationella indikatorer som redovisades under punkt 3.2.1 ¹⁹

Religious leaders should not influence how people vote?

Antal svar=6144	Andel svar i procent
Agree strongly	34,4
Agree	27,6
Neither agree or disagree	12,6
Disagree	18,1
Strongly disagree	7,3

Tabell 8 (arabiska länder)

Politicians who don't believe in God are unfit for public office?

Antal svar=6616	Andel svar i procent
Agree strongly	68,5
Agree	17,0
Neither agree or disagree	3,6
Disagree	6,1
Strongly disagree	4,8

Tabell 9 (arabiska länder)

Utifrån hypotesen ovan bör detta resultat vidare skilja sig åt från det som framkommer i de fem icke- arabiska, muslimska länder utan sovjetisk tradition som det finns data från. ²⁰

Religious leaders should not influence how people vote?

Antal svar=6079	Andel svar i procent
Agree strongly	34,8
Agree	44,2
Neither agree or disagree	9,3
Disagree	7,9
Strongly disagree	3,7

Tabell 10 (muslimska, icke- arabiska länder)

Politicians who don't believe in God are unfit for public office?

Antal svar=7612	Andel svar i procent
Agree strongly	48,2
Agree	26,8
Neither agree or disagree	7,5
Disagree	12,7
Strongly disagree	4,7

Tabell 11 (muslimska, icke- arabiska länder)

I ett första steg betraktar vi skillnaderna för de båda grupperingarna i frågan: Religious leaders should not influence how people vote? Givet det kriterium som framlades inledningsvis vill vi här undersöka om det existerar en åtskillnad på 20% mellan de båda kategorierna. när vi räknar samman respondenter som svarar

¹⁹ Data finns tillgänglig för: Algeriet, Egypten, Jordanien, Marocko och Saudi Arabien

²⁰ Data finns tillgänglig för: Bangladesh, Indonesien, Iran, Pakistan och Turkiet

”agree” och ”strongly agree”. Vad gäller denna fråga förväntar vi oss att det bör finnas *fler* som ”håller med” i den muslimska kategorin. Detta eftersom en lägre sådan siffra ses som en indikator på att ett samhälle är mindre sekulariserat.

Vid ett studerande utav empirin ovan står det klart att andelen tillfrågade som ”agree” eller ”strongly agree” är 79% (34.8 + 44.2) i de muslimska länderna. Medan motsvarande siffra är att 62% (34.4 + 27.6) för de arabiska. Vår förståelse var således med grova mått korrekt. Hur betydande är då denna skillnad? En snabb uträkning ger vid handen att det inom den muslimska kategorin finns 27%²¹ fler än i den arabiska som håller med i ovanstående påstående. Detta antyder således att de muslimska länderna i detta avseende, på en betydande nivå kan hävdas vara mer sekulariserade än de arabiska.

För att vi skall kunna verifiera vår hypotes krävs dock att ett liknande resultat uppnås i frågan: Politicians who don't believe in God are unfit for public office? Även fast vi använder samma tillvägagångssätt som ovan, förväntar vi oss i detta fall att det bör finnas *färre* tillfrågade i den muslimska kategorin som ”håller med”. Detta givet antagandet om att en lägre siffra innebär att ett samhälle är mer sekulariserat.

Inom den arabiska kategorin återfinns ett positivt gensvar hos 85.5% och i den muslimska gruppen är siffran 75%. Den procentuella skillnaden dessa båda emellan är dock endast 14%. Givet de kriterier som gavs ovan kan därför inte denna indikator bevisa någon ”betydande” skillnad. Då vi inte heller kunnat få samstämmiga utslag inom ramen för de båda frågorna kan vi heller inte verifiera vår hypotes. Det resultat som här framkommit är därför att det inte existerar någon signifikant skillnad mellan invånare i muslimska och arabiska länder med avseende på attityder gentemot sekularisering.

Efter detta konstaterande ämnar vi även undersöka hur de arabiska länderna förhåller sig till de icke-muslimska²². Om vi återigen betraktar frågan: Religious leaders should not influence how people vote? Förväntar vi oss en lägre siffra för de arabiska länderna. Så är även fallet, denna skillnad är dock så liten som 5%. Detta resultat ändrar dock starkt riktning om man granskar påståendet: Politicians who don't believe in God are unfit for public office? Då det är en skillnad på nästan 70% mellan arabiska och icke-muslimska respondenter, där den förstnämnda oftare svarar ”agree” eller ”strongly agree”.

För att summera denna analys, har vi utifrån en kontroll av befolkningsmängd, ekonomisk utveckling samt kommunistiskt arv inte kunnat ”bevisa” att den arabiska världen är mindre sekulariserad än den muslimska. Vi har inte heller på en betydande nivå kunnat stödja påståendet om att den arabiska världen är mindre sekulariserad än den icke-muslimska. Stora skillnader har dock uppstått beroende på vilken fråga som ställts. Således mäter de uppenbarligen olika fenomen, detta är en svaghet med vår operationalisering. Viktigt att belysa

---

²¹ Lägg märke till att det rör sig om en procentuell skillnad och ej skillnad i procentenheter

²² Se appendix, tabell 12-15, data finns tillgängligt för Filipinerna, Indien, Sydafrika, Uganda, Venezuela och Vietnam

är att den i inledningen framtagna hypotesen hade falsifierats oavsett vilken indikator vi hade använt oss utav.

Slutligen bör tre metodologiska överväganden för denna analys redovisas: (i) Givet att data endast funnits tillgängligt för 16 länder har vi låga generaliseringsambitioner med det framkomna resultatet. Detta eftersom det enligt vår mening existerar ett tydligt ”small – n” problem. (ii) Denna problematik motiverar vidare varför vi valde ett så pass högt kriterium som 20% skillnad mellan de olika kategorierna för att ses som betydande. Eftersom detta garderar oss mot att dra förhastade slutsatser utifrån de relativt få antal länder vi haft att studera. (iii) Orsaken till att vi valde att använda oss av det sammanlagda resultatet för svaren: ”agree” och ”strongly agree” och inte ta med verken ”neither agree or disagree”, ”disagree eller ”strongly disagree” har att göra med att analysen på så sätt blev mer lättöverskådlig. Dessutom anser vi att detta val inte påverkat de framkomna resultaten i någon betydande utsträckning.

3.3.3 Militärutgifter

Som nämnts tidigare kommer vi även att prova militärutgifter som mellanliggande variabel. Nedan kommer följande tankegång att testas.

H4: Det kommer att finnas ett signifikant samband mellan arabisk kultur och högre militärutgifter, som inte gör sig gällande för muslimsk kultur i allmänhet.

Korrelationen mellan militärutgifter och demokrati är jämfört med de andra mellanliggande variablerna inte så hög, för Freedomhouse²³ ($r= 0,337$) och för Polity score²⁴ ($r= -0,368$). Även om dessa är jämförelsevis låga visar dessa på att militär utgifter har en negativ effekt för demokrati samtidigt som våra bakomliggande analyser visade att militärutgifter i samtliga fall visade sig vara signifikant för demokrati.

I analysen nedan framgår det att arabisk kultur är den enda av de oberoende variablerna som är signifikant för militärutgifter. Med en trestjärnig signifikans visar sig denna kunna förklara militära utgifter på en mycket säker nivå, och att vara ett arabiskt land²⁵ innebär att man generellt har högre militärutgifter som del av BNP. Något signifikant samband mellan muslimsk kultur och höga militärutgifter kan däremot inte hittas. Dessa resultat står således i linje med H4.

Model		Beta	Sig
1	(Constant)		,000
	Arabisk kultur	-,505	***,000

²³ Se appendix, tabell 16

²⁴ Se appendix tabell 17

²⁵ Arabiskt land kodat som 1 och icke arabiskt kodat som 2

	HDI	,045	,653
	Muslimsk kultur	,164	,179
	Råvaruber oende	-,067	,479

Tabell 18

a Dependent Variable: Militärutgifter i % av BNP 2003

*p< 5%

**p< 1%

***p<0,1%

Adjusted R square: ,342

Dessvärre hade man kunnat önska sig en högre förklarad varians än vad som är fallet. Detta är ett problem som gör resultaten av analysen mer osäker.

3.3.4 Kvinnors ställning

I enlighet med Fish (2002) och Donno et als (2004) resultat finns det anledning att förvänta sig följande:

H5: Muslimsk kultur påverkar kvinnans ställning negativt. Denna påverkan är ännu starkare när det gäller arabisk kultur.

Vi använder oss av två olika operationaliseringar GEM och fertilitet. Ingen av dessa indikatorer har några större problem med korrelation i förhållande till demokrati. För GEM är $r = -0,721$ i förhållande till FH och $r = ,573^{26}$ i relation till Polity. För fertilitet är korrelationen något sämre ($r = 0,460$ för FH och $r = -0,421$ för polity)²⁷. Dessa ligger dock relativt nära en korrelation på 0,5 och vi väljer därför att se dessa som acceptabla.

Model		Beta	Sig
1	(Constant)		,000
	Arabisk kultur	,195	,082
	HDI	,602	***,000
	Muslimsk kultur	-0,80	,524
	Råvaruber oende	-,159	,106

Tabell 23

a Dependent Variable: Gender Empowerment Measure 2003

*p< 5%

**p< 1%

***p<0,1%

Adjusted R square: ,594

²⁶ Se appendix, tabell 19- 20

²⁷ Se appendix, tabell 21-22

Om vi börjar med att betrakta GEM ovan, går det att utläsa att muslimsk kultur är långt ifrån signifikant när det gäller denna variabel. När det gäller arabisk kultur klarar inte heller denna de krav vi satt upp för signifikans. Det är av betydelse att poängtera att den ligger relativt nära denna gräns. Att det finns en sådan påverkan blir därför svår att utesluta, även om det inte går att med säkerhet inta en sådan ståndpunkt utifrån dessa resultat.

Model		Beta	Sig
1	(Constant)		,000
	Arabisk kultur	-,021	,675
	HDI	,675	***,000
	Muslimsk kultur	-,061	,247
	Råvaruber oende	,078	,069

Tabell 24

a Dependent Variable: Fruktsamhetstalet per kvinna 1995-2000

*p< 5%

**p< 1%

***p<0,1%

Adjusted R square: ,843

För att kommentera fertilitet går det snabbt att utläsa att det i detta fall råder långt ifrån statistisk signifikans för att varken muslimsk eller arabisk kultur skulle påverka antal födslar per kvinna.

Sammanfattningsvis kvarstår ett visst frågetecken med avseende på kvinnans ställning. För att återknyta till H5 finns det inget fog att utifrån våra resultat påstå att muslimsk kultur kontrollerat för andra faktorer skulle påverka kvinnans ställning. När det gäller arabisk kultur är det däremot mer tveksamt. Det kan mycket väl vara så att en del av svaret på arabvärldens demokratiska underprestation ligger i denna variabel. Utifrån dessa resultat kan vi emellertid inte med säkerhet hävda en sådan ståndpunkt.

Med ovanstående körning är uppsatsens analysdel färdig. I den senaste variabeln visade sig "arabisk kultur" som sagt inte vara signifikant. Detta kan ses som något oväntat, då det var på denna punkt vi hade starkast teoretiskt stöd. När det gäller *militärutgifter* och det *civila* samhället hittade vi däremot signifikans. Nedan kvarstår nu avslutningsvis att knyta ihop säcken och resonera kring de resultat som framkommit.

4 Resultat

Underrubriken för denna uppsats är: Från samband till förklaring. När vi nu kommer att gå igenom resultatet, vill vi poängtera att vi inte menar att vi kommit fram till en säkerställd förklaring. En sådan förklaring har heller aldrig varit vår ambition. Titeln har snarare fungerat som ett åskådliggörande av en vetenskapsteoretisk och metodologisk grundsyn som vi hoppas har genomlyst studien.

I ett första steg (se punkt 3.1.2) visade vi hur stor osäkerheten är kring muslimsk kulturs påverkan på demokrati. I samma analyser framgick det med tydlighet att variablerna *arabisk kultur*, *ekonomisk utveckling*, *militära utgifter* och *råvaruberoende* har en statistiskt signifikant betydelse för demokrati. Den omedelbara svårigheten med de framkomna resultaten, givet studiens frågeställning var hur man skulle betrakta variabeln arabisk kultur. Hur kunde vi veta att det inte var något muslimskt i det arabiska som orsakade de observerade demokratiskillnaderna?

Även om regressionsanalysen i sig självt kan hävdas utgöra en sådan kontroll, ville vi i ett andra steg spåra de kausala mekanismerna. Antagandet här var att om vi kunde hitta en eller flera mellanliggande variabler, där arabisk kultur har en påverkan fritt från muslimsk. Så kunde vi även med större säkerhet ”bevisa” att det var någonting specifikt arabiskt, skilt ifrån det generella muslimska som var utav betydelse.

Vi lyckades i analysen av de mellanliggande hitta två variabler utav sådan karaktär. Dessa var det *civila samhället* och *militärutgifter*. Vad gäller det civila samhället blir det problematiskt att hävda att det är genom denna kausala mekanism som man kan hitta förklaringen till arabvärldens brist på demokrati. I variabelförklaringen motiverade vi nämligen den teoretiska förförståelsen med att arabiska länder har ett sämre civilt samhälle, p.g.a. den arabiska kulturens koppling till en lägre grad av sekularisering. Att så är fallet har vi inte kunnat styrka empiriskt genom den redogörelse vi har gjort, av de attityder som råder angående sekularisering i den arabiska kontexten (se 3.3.2). Frånvaron av överensstämmelse mellan teori och empiri som finns här problematiserar vilka slutsatser vi kan dra. För att framlyfta denna variabel som en bidragande kausal mekanism hade det därför krävts en annan teoretisk motivering.

Mer i linje med våra teoretiska utgångspunkter är istället att en del utav förklaringen kan finnas i den politiska situation som präglat mellanöstern sedan mitten utav 1900- talet. Det är sannolikt att Israel- Palestina konflikten har satt starka spår i den arabiska kulturen och identiteten. Troligtvis är det denna konflikt som visar sig empiriskt genom den signifikans som militärutgifter uppvisar gentemot variabeln arabisk kultur. Ett sådant samband finns inte för muslimsk kultur. Det resultat vi kommit fram till stödjer alltså viktiga delar av Stepan och

Robertssons teori om ett ”arab more than a muslim” gap. En annan variabel utav betydelse är kvinnans ställning. Vad gäller denna har vi inte statistiskt kunnat säkerställa att den arabiska kulturen skulle ha en negativ effekt.

För att summera har den vägledande frågeställningen för denna uppsats varit: Kan muslimsk kultur förklara de muslimska ländernas låga grad av demokrati? I alla de analyser vi gjort har det visat sig att muslimsk kultur har en negativ effekt för graden av demokrati. Den kan däremot inte med säkerhet förklara skillnader i demokrati, med tanke på att den endast i en minoritet av våra analyser har visat sig vara signifikant. Att skylla den muslimska världens låga grad av demokrati på muslimsk kultur föreligger därför, enligt våra analyser, som en empiriskt svag ståndpunkt. Det är därför troligt att det finns andra anledningar till den muslimska världens låga grad av demokrati. Dessa anledningar behöver inte vara de samma för olika länder som inryms i denna kategori.

Detta resultat bör slutligen förstås utifrån den teori och hypotes som redovisades inledningsvis. Islam är i grund och botten en minsta gemensam nämnare muslimska länder emellan. Ett överdikotomiserande utav skillnader mellan muslimska och andra länder är därför problematiskt. Dessutom finns det en liten teoretisk grund i att föreslå att muslimskt religiösa urkunder skulle vara mindre demokratiska än andra kulturers.

I denna uppsats har vi valt att särskilja en speciell ”sub- grupp” från det generellt muslimska, den arabiska. För att utöka förståelsen i detta komplexa problemområde, hade det varit intressant att även studera hur andra variationer inom den muslimska gruppen förhåller sig till demokrati. Exempel på sådana är Sunni och Shia eller de olika rättskolorna.

Slutligen finns det anledning att reflektera över kulturers karaktär a priori. Vår uppfattning är att det inom den rådande litteraturen existerar två polariserade ståndpunkter. Den ena som företräds utav exempelvis Stepan et al (2003: 41) som säger att kulturer är något väldigt föränderligt. Denna kultursyn brukar tituleras såsom ”soft” och man illustrerar ofta sina resonemang med hur snabbt den katolska världen demokratiserades. En annan ståndpunkt tas utav författare såsom Volpi (2004: 1072). Enlig denne är det uppenbart att 60 års sovjetiskt styre i den central asiatiska kontexten inte lyckades reformera tribala och religiösa traditioner. Vi tar själva inte ställning kring hur varaktigheten av resultatet utav den arabiska kulturens skall betraktas, utan lämnar detta till läsaren. Ur en normativ synvinkel för man i detta fall naturligtvis hoppas på det förstnämnda.

4.1 Några slutgiltiga brasklappar

Vad gäller studiens externa validitet påpekades det redan inledningsvis att vi inte har för avsikt att lyfta det resultat som framkommit här till att gälla kulturers påverkan på demokrati i allmänhet. Avsikten har dock varit att kunna säga någonting om den muslimska kulturens påverkan i allmänhet. För de andra oberoende variabler finns det däremot möjlighet till en generalisering utöver den muslimska populationen. Eftersom dessa påverkar demokrati i världen generellt och inte specifikt visar på anledningarna till den muslimska världens brist på demokrati. Nedan följer de viktigaste reservationerna och klargörandena angående vårt resultat.

Vi kan inte med hjälp utav våra resultat generalisera över tid. I alla de analyser som har gjorts har material tagits ifrån 2000- talet. Genom att vi gjort fyra stycken sådana analyser har vi undvikit att ett specifikt år varit missvisande. Trots detta finns det ingen möjlighet att säga någonting om fenomenet över en längre tidsrymd. Vilket orsakats utav att många utav de variabler vi använt oss utav började mätas relativt nyligen, samt av att vi velat undvika empirisk data tagit ifrån kalla kriget - epoken. Vi är medvetna om att detta är en svaghet.

En annan aspekt som bör föras fram och diskuteras är att vi anser oss vara mer säkra på de resultat som framkommit i analysen av ”bakomliggande” variabler än de ”mellanliggande”. Studiens primära målsättning har varit att betrakta den beroende variabeln skillnader i demokrati och det är med hänseende till denna som de oberoende variablerna tagits fram. När vi exempelvis kontrollerat för kvinnans ställning har variablerna i analysen således inte valts ut för att motsvara en teoretisk förförståelse av denna ”nya” beroende variabel. Skall man vara pragmatisk brukar dock ett starkt samband kvarstå och p.g.a. utav den begränsning som funnits i tid anser vi detta vara ett rimligt tillvägagångssätt.

Vårt mål för uppsatsen har naturligtvis varit att uppnå så hög reabilitet som möjligt. Av den anledningen har vi kontrollerat alla analyser som gjorts. Vi kan däremot inte helt utesluta att fel uppstått trots vår noggrannhet. Det är även värt att poängtera att ingen av författarna har någon djupare statistisk skolning.

En viktig insikt som avslutningsvis kommit till oss under arbetets gång är att resultaten utav analyserna varierat kraftigt beroende på vilka mätår och oberoende variabler som använts. Risker med sådana variationer i utfallen är att analyserna används oetiskt och godtyckligt för att ro i land en redan förutbestämd mening. Av den anledningen har vi valt att lägga stor möda vid att motivera våra val utav oberoende variabler.

5 Referenser

- Abootalebi, Ali Reza, 2000. *Islam and democracy- State- Society Relations in Developing Countries, 1980- 1994*. New York: Garland Publishing, Inc.
- Adeola, Francis O, 1996. "Military Expenditures, Health, and Education: Bedfellows or Antagonists in Third World Development?", *Armed Forces and Society*, 1- 13.
- Ansary- Filali, Abdou, 1999. "Muslims and Democracy", *Journal of Democracy*, 18- 32.
- Barro, Robert J, 1999. "Determinants of Democracy", *Journal of Political Economy*, vol. 107, no 6, 158- 183.
- Cerny, Philip G, 1999. "Globalization and the Erosion of Democracy", *European Journal of Political Research*, vol. 36, 1- 26.
- Disraeli, Benjamin, Citerad i: Lomborg, Björn, 2001. *The Skeptical Environmentalist- Measuring the Real State of the World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Djurfeldt, Göran- Larsson, Rolf- Stjärnhagen, Ola, 2003. *Statistisk Verktyslåda - Samhällsvetenskaplig Orsaksanalys med Kvantitativa Metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Donno, Daniella- Russet, Bruce, 2004. "Islam, Authoritarianism, And Female Empowerment- What Are The Linkages?", *World Politics*, vol. 56, 582- 607.
- Dunne, Tim, "Liberalism", 185- 204, Skriven i: Baylis, John- Smith, Steve, 2005. *The Globalization of World Politics- An Introduction to International Relations*. Tredje Upplagan, Oxford: Oxford University Press.
- Edwards, Michael, 2004. *Civil Society*. Cambridge: Polity Press.
- Eickelman, Dale F- Piscatori, James, 1996. *Muslim Politics*. New Jersey: Princeton University Press.
- El- Ghannam, Ashraf R, 2003. "Analytical Study of Women's Participation in Political Life in Arab Societies", *Equal Opportunities International*, vol 22, no 8, 38- 53.
- Esaiasson, Peter- Giljam, Mikael- Oscarsson, Henrik- Wängnerud, Lena, 2004. *Metodpraktikan- Konsten att Studera Samhälle, Individ och Marknad*. Andra upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Esposito, John L- Voll, John O, 1996. *Islam and Democracy*. New York: Oxford University Press.
- Fish, Steven M, 2002. "Islam and Authoritarianism", *World Politics*, vol. 55, 4- 37.
- FN: s Human Development Index, 2005. Monitoring Human Development: Enlarging People's Choices. www.un.org.

- Gao, Eleanor- Tessler, Mark, 2005. "Gauging Support for Democracy", *Journal of Democracy*, vol. 16, no 3, 83- 97.
- Gellner, Ernest, 1994. *Conditions of Liberty- Civil Society and Its Revivals*. London: Hamish Hamilton.
- Grugel, Jean, 2002. *Democratization- A Critical Introduction*. New York: Palgrave Macmillan.
- Huntington, Samuel P, 1996. *The Clash of Civilizations- And the Remaking of World Order*. London: Simon & Schuster UK Ltd.
- Inglehart, Ronald- Norris, Pippa- Welzel, Christian, 2002. "Gender Equality and Democracy", *Comparative Sociology*, vol. 1, 321- 345.
- Inglehart, Ronald- Norris, Pippa, 2003. "The True Clash of Civilizations", *Foreign Policy*, 63- 70.
- Inglehart, Ronald, 2005. *The Worldviews of Islamic Publics in Global Perspective*. New York: Palgrave.
- Johansson, Leif, 2006. *Länder 06*.
- Karatnycky, Adrian, 2002. "Muslim Countries and the Democracy Gap", *Journal of democracy*, vol. 13, no 1, 99- 112.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det Vetenskapliga Studiet av Politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Polity Score IV, 2000. www.cidm.umd.edu/inscr/polity/
- Price, Daniel E, 1999. *Islamic Political Culture, Democracy, and Human Rights- A Comparative Study*. London: Praeger.
- Robertson, Graeme B- Stepan, Alfred, 2003. "An Arab More Than Muslim Electoral Gap", *Journal of Democracy*, vol. 14, no 3, 30- 44.
- Ross, Michael L, 2001. "Does Oil Hinder Democracy", *World Politics*, vol. 53, 325- 361.
- Varshney, Ashutosh, 2001. "Ethnic Conflict and Civil Society: India and Beyond", *World Politics*, vol. 53, 362- 398.
- Volpi, Frédéric, 2004. "Pseudo- Democracy in the Muslim World", *Third World Quarterly*, vol. 25, no 6, 1061- 1078.
- Wahlgren, Lars, 2005. *SPSS- Steg för Steg*. Lund: Studentlitteratur.
- Walzer, Michael, Citerad i: Hashmi, Sohail H, 2002. *Islamic Political Ethics- Civil Society, Pluralism, and Conflict*. Oxfordshire: Princeton University Press.
- World Values Survey, 2005. www.worldvaluessurvey.org

6 Appendix

6.1 Förteckning över muslimska länder

Afghanistan	Sierra Leone
Albanien	Somalia
Algeriet	Sudan
Azerbajdzjan	Syrien
Bahrain	Tadzhikistan
Bangladesh	Tanzania
Bosnien- Hercegovina	Tchad
Comodorerna	Tunisien
Egypten	Turkiet
Elfenbenskusten	Turkmenistan
Etiopien	Uzbekistan
Förenade Arabemiraten	Yemen
Gambia	
Guinea	
Indonesien	
Irak	
Iran	
Jordanien	
Kazakstan	
Kirgistan	
Kuwait	
Libanon	
Libyen	
Malaysia	
Mali	
Marocko	
Mauretanien	
Niger	
Nigeria	
Oman	
Pakistan	
Qatar	
Saudiarabien	
Senegal	

6.2 Tabeller

Tabel 4. Analys utav bakomliggande variabler, med Fredom House 2001

		Standardized Coefficients	Sig.
Model		Beta	
1	(Constant)		,012
	Arabisk kultur	-,233	** ,002
	Etnisk fragmentering	,108	,178
	Gini	,092	,178
	Globalisering	-,088	,358
	HDI.	-,334	** ,005
	militärutgifter	,074	*** ,000
	Muslimsk kultur	-,074	,085
	Råvaruberoende	,215	** ,002

Tabell 4

a Dependent Variable: Medelv pol rights/civ liberties 2001
adjusted R square: 0,698

*p< 5%

**p< 1%

***p<0,1%

Tabell 5. Analys utav bakomliggande variabler, med Freedom House 2003

		Standardized Coefficients	Sig.
Model		Beta	
1	(Constant)		,012
	Arabisk kultur	-,259	***,001
	Etnisk fragmentering	,101	,215
	Gini	,038	,573
	Globalisering	-,088	,358
	HDI.	-,303	** ,010
	militärutgifter	,202	** ,003
	Muslimsk kultur	-,163	*,035
	Råvaruberoende	,186	** ,008

a Dependent Variable: Medelv pol rights/civ liberties 2003

adjusted R square: 0,699

*p< 5%

**p< 1%

***p<0,1%

Tabell 7. Korrelation mellan Polity Score och NGO: s

		Polity score 2000 (-10 till 10)	Antal medlemskap i NGO:s 2000
Polity score 2000 (-10 till 10)	Pearson Correlation	1	,566
	Sig. (2-tailed)	,	,000
	N	145	145
Antal medlemskap i NGO:s 2000	Pearson Correlation	,566	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,
	N	145	160

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 12. Visar hur Albanien, Kirgistan och Bosnien besvarat frågan: "Religious leaders should not influence how people vote?"

Antal svar=3067	Andel svar i procent
Agree strongly	30,6
Agree	43,2
Neither agree or disagree	16,1
Disagree	7,2
Strongly disagree	2,9

Tabell 13. Visar hur Albanien, Kirgistan och Bosnien besvarat frågan: “Politicians who don’t believe in God are unfit for public office?”

Antal svar=3072	Andel svar i procent
Agree strongly	10,8
Agree	20,5
Neither agree or disagree	26,3
Disagree	28,1
Strongly disagree	14,3

Tabell 13

Tabell 14. Visar hur Makedonien, Moldavien, Rumänien, Ryssland och Ukraina besvarar frågan: “Religious leaders should not influence how people vote?”

Antal svar=6273	Andel svar i procent
Agree strongly	29,3
Agree	49,9
Neither agree or disagree	10,9
Disagree	8,4
Strongly disagree	1,4

Tabell 14

Tabell 15. Visar hur Makedonien, Moldavien, Rumänien, Ryssland och Ukraina besvarar frågan: “Politicians who don’t believe in God are unfit for public office?”

Antal svar=6266	Andel svar i procent
Agree strongly	13,9
Agree	20,0
Neither agree or disagree	21,5
Disagree	35,6
Strongly disagree	9,0

Tabell 15

Tabell 16. Korrelation mellan militärutgifter och Freedom House 2000.

Correlations			
		Medelv pol rights/civ liberties 2000	Militärutgift er i % av BNP 2000
Medelv pol rights/civ liberties 2000	Pearson Correlation	1	,337
	Sig. (2- tailed)	,	,000
	N	160	129
Militärutgift er i % av BNP 2000	Pearson Correlation	,337	1
	Sig. (2- tailed)	,000	,
	N	129	129

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 16

Tabell 17. Korrelation mellan militärutgifter och Polity Score

Correlations			
		Militärutgift er i % av BNP 2000	Polity score 2000 (-10 till 10)
Militärutgift er i % av BNP 2000	Pearson Correlation	1	-,368
	Sig. (2- tailed)	,	,000
	N	129	124
Polity score 2000 (-10 till 10)	Pearson Correlation	-,368	1
	Sig. (2- tailed)	,000	,
	N	124	145

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 17

Tabell 19. Korrelation GEM och Freedom House

		Gender Empowerment Measure 2003	Medelv pol rights/civ liberties 1998
Gender Empowerment Measure 2003	Pearson Correlation	1	-,710
	Sig. (2-tailed)	,	,000
	N	80	80
Medelv pol rights/civ liberties 1998	Pearson Correlation	-,710	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,
	N	80	190

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 19

Tabell 20. Korrelation GEM och Polity Score

		Gender Empowerment Measure 2003	Polity score 2000 (-10 till 10)
Gender Empowerment Measure 2003	Pearson Correlation	1	,572
	Sig. (2-tailed)	,	,000
	N	80	74
Polity score 2000 (-10 till 10)	Pearson Correlation	,572	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,
	N	74	147

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 20

Tabell 21. Korrelation mellan Fertilitet och Freedom House

Correlations

		Fruktamhetstalet per kvinna 1995-2000	Medelv politiska rättigheter/civiltaligheter 1993
Fruktamhetstalet per kvinna 1995-2000	Pearson Correlation	1	,460
	Sig. (2-tailed)	,	,000
	N	176	176
Medelv politiska rättigheter/civiltaligheter 1993	Pearson Correlation	,460	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,
	N	176	189

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 21

Tabell 22 : Korrelation mellan Fertilitet och Polity Score

		Fruktamhetstalet per kvinna 1995-2000	Polity score 2000 (-10 till 10)
Fruktamhetstalet per kvinna 1995-2000	Pearson Correlation	1	-,421
	Sig. (2-tailed)	,	,000
	N	176	147
Polity score 2000 (-10 till 10)	Pearson Correlation	-,421	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,
	N	147	147

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 22